

Alfons López Tena

Llicenciat en dret, notari i vocal del Consell General del Poder Judicial, acaba de publicar «Catalunya sota Espanya», un assaig que duu com a subtítol «L'opressió nacional en democràcia»

XAVIER CORTADELLAS

Barcelona
• Notari, vocal del Consell General del Poder Judicial a proposta de Convergència i Unió, valencià de Sagunt i, doncs, també català que viu de fa un temps entre Madrid i Barcelona, Alfons López Tena és tan minoria en aquell consell que, quan li ho insinuo, s'afanya a dir-me que sí, «minoría d'un, cosa que no exclou que tingui molt bona relació amb el grup de vocals proposats pel PSOE i per Izquierda Unida» i cosa que em confirmen també indirectament les dues telefonades que rep en les quasi tres hores que dura aquesta entrevista. El resultat és que, quan ens separem, ell no sap si serà a temps de poder agafar l'avió que ha de dur-lo de nou a Madrid i a mi em falta poc per descobrir que seré una víctima més d'un d'aquells embussos habituals que hi ha indefectiblement quan es vol sortir amb cotxe

de Barcelona un d'aquells di-vendres que inicien un pont que comença just després del cap de setmana. I, mentre sóc a l'autopista esperant poder arribar al primer peatge de tots, penso que, com López Tena m'ha dit recordant l'última enquesta que ha conegut, cap a un quaranta per cent dels que són fent cua amb mi voldrien una Catalunya independent, cosa que, concretada en els nostres casos d'aquest moment, es traduiria en més vols a la resta del món, menys anades obligades a Madrid, unes infraestructures millors i, naturalment, menys peatges.

— «Encara que sigui fent servir estils diferents, pel que fa a les qüestions del que ells diuen que són nacionals, en el Consell General del Poder Judicial tant els vocals progressistes proposats pel PSOE o per Izquierda Unida, com els proposats pel PP van junts, però, pel que fa a qüestions que tenen a veure amb les llibertats públiques o amb l'organitza-

PERFIL

Llicenciat en dret per la Universitat de València, Alfons López Tena (Sagunt, 1957) ha estat fundador i directiu del Fòrum Notarial, de la Societat d'Estudis Jurídics de l'IEC, de la Fundació Catalunya Oberta i membre del Consell Social de la Facultat de Dret de la Ramon Llull. És membre d'Òmnium Cultural i del Consell Assessor d'Acció Cultural del País Valencià. A *Catalunya sota Espanya* diu que cal actualitzar la relació Catalunya-Espanya.

ció del sistema judicial, m'és fàcil entendre'm amb els progressistes. Parodiant les paraules que Alcalá Zamora va dir a Cambó, quan vaig de Bismarck, amb els progressistes la relació és senzilla; quan em veuen com un Bolívar, és impossible.»

— **I, no obstant, en els anys setanta no va ser així.**

— «Perquè, llavors, catalans i progressistes teníem els interessos comuns de fer confluïr Espanya a Europa, de modernitzar-la i de construir una democràcia. Però això s'ha acabat. Tot allò que compartíem catalans, bascos i progressistes ja s'ha fet i, com que ja s'ha fet, avui ja no hi ha projectes comuns.»

— **Escriu que Catalunya és d'Espanya...**

— «Els espanyols diuen que Catalunya és Espanya: jo els dic que no, que és d'Espanya, una propietat i no un membre de ple dret. Quan els catalans van a Madrid, són tractats com a catalans, com a contraris. Però no és una qüestió de ser simpatitzant d'un

partit o d'un altre, sinó de ser català. El PSC, per exemple, mai no ha manat a Madrid; sovint se'ls ha vist més com a catalans que no com a companys de partit. És per això que quan 'la Caixa' prova de fer una opa no se'n surt. I això els va passar tant quan manava el PP amb Iberdrola, com ara que mana el PSOE. Esperanza Aguirre va ser molt clara quan va dir que s'havia d'impedir la sortida d'Endesa del territori nacional. Hi ha també molts altres exemples: ara s'ha sabut que, des de l'any 1982 fins al 2003 i, per tant, en tots els governs de Felipe González i d'Aznar, en molts dels més de cent tractats internacionals de navegació aèria que ha signat l'Estat s'establia que els avions no podien sortir del Prat o aterrar-hi. Catalunya és una propietat d'Espanya i, en conseqüència, el govern bloqueja i impedeix qual-sevol progrés dels catalans. Quan els mitjans de comunicació catalans proven de tenir una projecció espanyola, no se'n surten.»

— **No tots els polítics cata-**

«CATALANS I PROGRESSISTES TENÍEM L'INTERÈS COMÚ DE FER CONFLUIR ESPANYA A EUROPA I DE CONSTRUIR UNA DEMOCRÀCIA. PERÒ AIXÒ JA S'HA FET, JA NO HI HA PROJECTES COMUNS»

Alfons López Tena escriu que la supervivència nacional de Catalunya ha estat una anomalia, un miracle, però indica també que els miracles no duren indefinidament. /ORIOL DURAN

lans ho veuen com vostè.

— «És un problema de visió. És que es mira com si fossin tot un seguit de fenòmens aïllats i no és fins que tots aquests fenòmens es relacionen que es veu clarament que el tractament que fan els governs espanyols i, en general, la *nomenklatura* espanyola respecte a Catalunya és de destrucció. Penso també que això es veu molt més de pressa des d'un càrrec públic a Madrid, com és el meu cas, que no des de Barcelona. Si fa no fa, molts polítics han tingut la mateixa trajectòria que ha seguit Maragall: primer, van pensar que calia l'entesa i el diàleg, la negociació i el pacte, fins que van acabar descobrint que la part espanyola ni es reconeix com a part, perquè consideren que són el tot i que nosaltres només defensem interessos particulars impresentables, ni actua de bona fe o de manera neutral.»

— **M'està deixant força malament els polítics catalans que hem anat tenint.**

— «No tant. Em sembla que

Valencians i criolls

• Faig encara moltes preguntes a Alfons López Tena. Una és per què esmenta tan poc en el seu llibre els Països Catalans, essent com és valencià?
«No en parlo gaire», em diu, «perquè el projecte nacional de Catalunya és només de Catalunya. Són els valencians qui han de decidir què volen ser. Els hem de donar suport, però no podem substituir la seva voluntat, com tampoc la de la gent de les Illes o de la Franja.» Una altra pregunta és per què, si els de Madrid saben raspallar tan bé els catalans, no ho han fet amb ell? «M'han raspallat molt», em diu, «però no se n'han sortit perquè em conec Espanya des de dins. Per part paterna, sóc andalús. Molts avantpassats meus han format part de la *nomenklatura* de l'Estat espanyol. Un oncle meu va ser almirall cap de l'estat major de l'Armada. El meu pare era notari. El que passa és que no sóc espanyol perquè he triat ser català, vaig triar-ho ja a València, quan vaig conèixer Joan Fuster i vaig formar part de la gent que defensava i defensa els Països Catalans. Saps què em va dir un amic? «Tingues en compte que la independència la farem els criolls, els que hem decidit ser catalans.» «Ja deu saber, però, que ser català és ser un perdedor?» «Walter Scot va dir: 'Els *gentlemen* només defensen les causes dels perdedors'» «La independència, doncs, és una causa perduda?» «No, no ho és. Nosaltres ens en sortirem.» X.C.

en els anys vuitanta i noranta fins al nou Estatut s'havia de provar de dialogar amb el govern espanyol, entre altres coses perquè hi havia aquell projecte comú. Avui, molta gent dóna per fetes coses que no teníem: que els militars no es posaran en les decisions polítiques, que som a la Unió Europea, que hi ha una moneda única... Però, torno al que deia: un cop aconseguit tot això, l'única cosa que queda és mirar com s'està exercint el poder i contra qui s'està exercint, i el que es veu és que els espanyols l'exerceixen en benefici propi i sempre contra qualsevol interès dels catalans, siguin o no siguin nacionalistes. Quan els governs de González o d'Aznar reparteixen llicències de televisió o de ràdio, aquestes no cauen mai a grups comunicatius catalans.»

— **Li diran que ja hi ha les llicències que atorga la Generalitat.**

— «D'acord, però això comporta que tots aquells catalans que volen jugar en l'àmbit estatal no tenen cap possibilitat. Van a

Madrid i es pensen que els tractaran com a espanyols perquè entenen que són espanyols, però es troben que no els tracten així. Són com aquells negres que es pensen que són blancs i que els tractaran com a blancs. S'ho pensen, però són negres. Negres que volen fer-se passar per blancs.»

— **El color de la pell no es canvia, però els catalans podem actuar com a espanyols.**

— «Alguns sí. Ara, perquè tots els catalans deixin de ser catalans i perquè aquest país sigui vist des de Madrid com, per exemple, Albacete, fan falta com a mínim uns quants segles. Si algú vol deixar de ser vist com un català a Madrid, ha de deixar Catalunya i anar a viure a Madrid amb la família. Pensa en Joan Rosell. Volia ser president de la CEOE, però la seva candidatura es va acabar quan van dir-li que era català.»

— **Llavors, si no podem dialogar amb Espanya i no volem convertir-nos en una província més, sembla que ens**

«VAN A MADRID I ES PENSEN QUE ELS TRACTARAN COM A ESPANYOLS, PERÒ ES TROBEN QUE NO ELS TRACTEN AIXÍ. SÓN COM AQUELLS NEGRES QUE ES PENSEN QUE SÓN BLANCS»

queda només una opció.

— «L'autodeterminació i la independència. Una de les conclusions del meu llibre és que Catalunya no pot tirar endavant sense un estat propi i que aquest Estat es pot fer aconseguint la independència o convertint l'Estat espanyol també en l'Estat de la nació catalana, una micacom a Suïssa.»

— És el que ha volgut bona part del catalanisme.

— «Ja ho volien Companys, Cambó, Prat de la Riba i, fins i tot, Prim. Però això és impossible, perquè ells ni tan sols accepten que nosaltres som, que tenim una existència pròpia. Pensen que estat i nació són el mateix, veuen com una agressió el sol fet que nosaltres defensem que som catalans i diuen que ells defensen interessos generals i nosaltres particulars. Fins que no admetin que els interessos espanyols són tan particulars com els catalans no podrem dialogar-hi. D'altra banda, jo a Espanya me l'estimo...»

— L'estima? Deu ser un d'aquells amors que maten.

— «Me l'estimo com a nació, com a llengua. Jo sóc fill d'andalusí, aprecio la llengua i la cultura espanyoles, les tinc com a pròpies, no és un problema de rebuig, fins i tot penso que podríem dialogar si poguéssim tractar-nos d'igual a igual. M'estimo Espanya, però no és el meu país; m'estimo el castellà, però no és la meua llengua primordial. Jo no sóc espanyol, entre altres coses perquè els espanyols no em tracten com a espanyol.»

— Ja ho diu, tot això, a Madrid?

— «Sí, no em fa gaire popular, però ho dic. La Constitució no és un punt de partida ni un pacte de convivència, sinó un parany i una presó. S'havia d'intentar fer un nou estatut per veure si funcionava. Doncs, bé. Ho hem provat. I ara, ja sabem que no, que, des d'Espanya, només hem rebut insults, boicots i persecucions. Zapatero ens va enganyar. Podria disculpar-se, dir que es va equivocar quan va prometre que respectaria l'Estatut que aprovéssim, però no ho ha fet. Si amb un govern progressista s'arriba a un Estatut que el Tribunal Constitucional retalla, és evident que dins

«El PSC, per exemple, mai no ha manat a Madrid, són tractats com a catalans, com a contraris. Però no és una qüestió de partit, de ser simpatitzant d'un partit o d'un altre, sinó de ser català»

**
«No és fins que tots els fenòmens es relacionen que es veu clarament que el tractament que fan els governs espanyols i, en general, la 'nomenklatura' espanyola respecte a Catalunya és de destrucció»*

**
«La Constitució no és un punt de partida ni un pacte de convivència, sinó un parany i una presó. S'havia d'intentar fer un nou Estatut per veure si funcionava. Doncs bé. Ho hem provat. I ara ja sabem que des d'Espanya només hem rebut insults, boicots i persecucions»*

l'Estat espanyol no podem avançar i que la societat catalana queda expulsada de la Constitució.»

— I, doncs, què fa Esquerra Republicana?

— «Jo suposo que els d'Esquerra sabien que per avançar una mica havien de comptar amb els socialistes. Amb els del PP, evidentment, no s'hi pot comptar. Suposo que com els altres partits, llevat del PP, i com tots els altres sectors econòmics i cívics, els d'Esquerra es pensaven que, un cop votat l'Estatut i aprovat al Congrés, es creava un escenari estable en el qual es podria fer avançar el país. No comptaven que el Tribunal Constitucional acabaria arranant l'Estatut fins al punt que el deixarà per sota fins i tot de l'Estatut de 1979. Això obre un nou escenari. Montilla ja ha reconegut que és un problema. Però jo ja ho veia a venir.»

— Vostè?

— «Estic molt més a Madrid que a Barcelona; a la gola del llop, si vols. Sí, vaig pronosticar-ho fa temps. I, durant aquest temps, la bola s'ha anat fent grossa i ha arribat fins a aquells que tenien la voluntat política de no veure-la. El resultat? S'ha bloquejat Catalunya i els interessos de tots els catalans. Quan es discutia l'Estatut, a Madrid deien: «O l'Estatut o l'opa: les dues coses no». Doncs bé: ni Estatut, ni opa.»

— Hem d'entendre que el seu llibre, Catalunya sota Espanya, és el primer de l'era post-Estatut.

— «Jo ja el vaig començar a escriure a finals del 2003, sempre amb la hipòtesi que això aniria d'aquesta manera i amb la idea de no publicar-lo fins que no hi hagués una consciència social del fracàs de les pretensions de Catalunya dins de l'Estat espanyol.»

— I ara què hem de fer?

— «Som en un nou escenari. La globalització ens dona uns grans avantatges. Les previsions dels governs espanyols perquè els grans vols no aterrin a Barcelona s'acaben com a conseqüència que la Unió Europea fa una liberalització del trànsit aeri amb els Estats Units. També els tipus de canvi o d'interès s'estableixen des de Brussel·les. El mercat s'ha globalitzat, les empreses catala-

nes ja no depenen del mercat espanyol. És el cas del cava català: avui, el mercat espanyol és el seu tercer client, per darrere d'Alemanya. Unamuno deia que *'los catalanes se venden el alma por un arancel'*, però avui els aranzels ja no existeixen. A més, els espanyols han perdut la seva capacitat coercitiva. L'exèrcit ja no pot intervenir. Tampoc no poden seduir-nos. Com ens podrien seduir amb un Tribunal Constitucional com el que tenen, amb un Consell del Poder Judicial com l'actual, amb una Comissió del Mercat de Valors que funciona com funciona? Com ens podrien seduir amb aquesta democràcia de baixa qualitat en què vivim?»

— Diuen que Madrid s'ha modernitzat molt.

— «Sí, però s'han modernitzat més Xangai o Nova York o Los Angeles. Per un altre costat, però, l'Estat espanyol té molta més força que abans. Fins als anys setanta, la pressió sobre el PIB no passava del 15 %; ara, és del 40 %, cosa que vol dir que l'Estat té molta més capacitat d'incidència. En contrapartida, el PIB català en relació amb el de l'Estat avui és el 19 %: en els anys trenta, era el 40 %. No oblidem, a més que, en els últims anys del franquisme, el govern de Madrid era un règim deslegitimant i que, en els primers anys de la democràcia, hi havia una certa mala consciència pel que s'havia fet amb els catalans. Avui, ja no. A més, avui, a Catalunya tenim un milió llarg d'immigrants de fora de l'Estat i sense xarxes familiars de suport. Avui, quan vingui la primera crisi econòmica, com ho resolldrem, si vivim en un país que no té capacitat de decisió sobre els seus propis interessos? Tot això ja es comença a veure. Què ha passat amb els trens de rodalies? El govern de Madrid no els ha traspassat a la Generalitat, quan fa quinze anys que havia de fer-ho, tal com li havia ordenat el Tribunal Constitucional. Tampoc no hi ha invertit.»

— Al contrari del que es diu que ha passat a Madrid.

— «Allà no necessiten supear cap dèficit d'inversió. Ha passat el mateix amb el port o amb els aeroports. Ara la gent ja comença

a veure que la discussió de l'Estatut no era un problema polític, sinó que afectava seves vides. Sense vols internacionals, com volem que les empreses estrangeres s'instal·lin a Catalunya?»

— Si estem fent tan mal negoci, per què, quan votem, els catalans no donem un vot majoritari als partits que volen la independència.

— «Perquè estem votant els nostres representants als ajuntaments o allà on sigui: no estem votant una altra cosa. No es pot fer trampa. D'altra banda, si és tan clar que no guanyaríem, per què no ens deixen triar, per què no ens deixen autodefinir?»

— Podem forçar-ho? La Generalitat no té poder per convocar referèndums. Què hem de fer? Esperar que els de Madrid el convoquin?

— «D'això ja no en parlo, al llibre. No dic com ho hem de fer, sinó on som, per què som on som i què s'ha de fer per no ser-hi.»

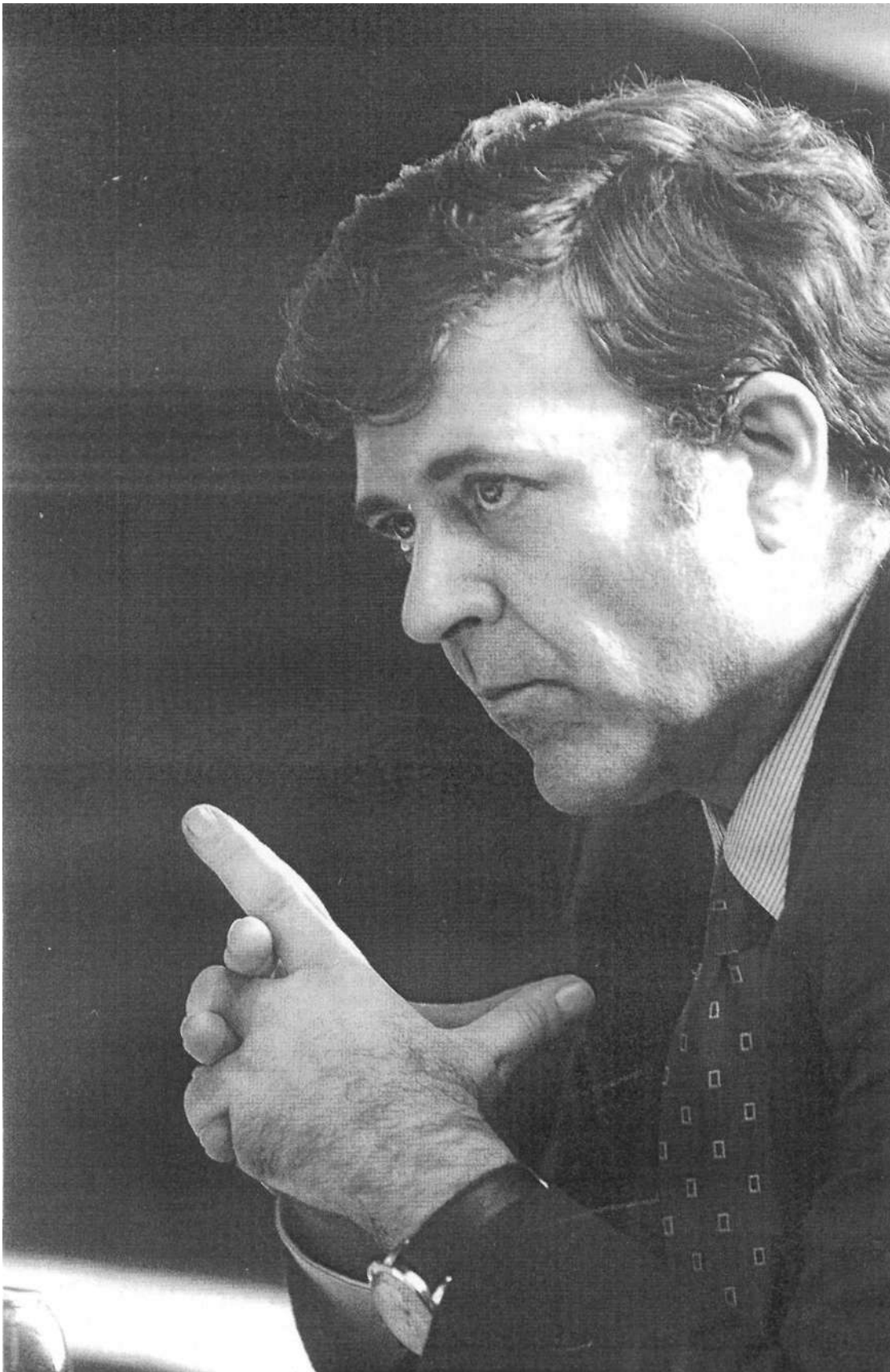
— Al final, però, hi ha unes cites del pensament clàssic xinès. Parlen d'enfrontaments i victòries.

— «Són del segle VI aC, de l'escola legista. N'hi ha una del llibre de Han Fei que em sembla molt il·lustrativa. El regne de Lu havia estat envaït, van enviar un orador per parlar amb els invasors. 'Ens commou la teua oratòria', li van dir, 'però no volem el que ens ofereixes: volem territoris'. És el mateix resultat que hem tret els catalans després de més d'un segle de provar de dialogar amb els espanyols. També els ministres catalans. De què ens han servit? Hem tingut ministres catalans, però no catalans ministres. En general, a Madrid se'ls ha vist sempre com una nosa, una quota que s'havia de cobrir, però sense capacitat de poder real.»

— Els bascos se n'han sortit més bé?

— «Per una raó: perquè no han volgut mai canviar Espanya, perquè han tingut sempre clar que el que havien de fer era defensar els seus interessos. A més, hi ha allò que el President en deia *'l'efecte raspall'*. Quan un català arriba a Madrid se li fan grans lloances per tal que entengui que estar a prop del poder li dona uns

«A MÉS, ELS ESPANYOLS HAN PERDUT LA SEVA CAPACITAT COERCITIVA. TAMPOC NO PODEN SEDUIR-NOS. COM HO PODRIEN FER AMB AQUESTA DEMOCRÀCIA DE BAIXA QUALITAT?»

Valencià d'origen i català perquè ho ha triat, Alfonso López Tena diu que no és espanyol perquè els espanyols no el tracten com a espanyol. /ORIODURAN

avantatges personals. Molts, a canvi, oblidem els interessos dels catalans. Amb els bascos això no funciona. Fa anys, per exemple, que no es molesten a presentar recursos al Tribunal Constitucional: saben que ho tenen perdut perquè recorden que està dominat pel que a Madrid en diuen *los dos grandes partidos nacionales*.»

— **Vostè escriu que nou de cada deu sentències d'aquest Tribunal són a favor de Madrid, però què passa quan sentències al nostre favor?**

— «Doncs que el govern espanyol de torn no compleix la sentència perquè es necessita un acte posterior de transferència i de valoració i no el fa.»

— **Encara no m'ha dit com podem convocar un referèndum d'autodeterminació.**

— «Perquè en el llibre no ho escric, però, sap?, els drets no s'han d'aconseguir, els drets s'exerceixen. L'Estat espanyol reconeix el dret de l'autodeterminació. D'altra banda, forma part del món occidental i de la Unió Europea i, en aquest entorn, hi ha hagut casos en què s'ha exercit aquest dret: la Unió Europea, per exemple, va organitzar el referèndum d'autodeterminació de Montenegro o el govern britànic ha reconegut el dret d'autodeterminació d'Irlanda del Nord i, al Quebec, el govern ha organitzat dues consultes sobre l'autodeterminació, tot i que no tenen aquest dret reconegut.»

— **Com ho han fet, doncs, si no els el reconeixen?**

— «Van consultar-ho en el Tribunal Suprem i aquest tribunal els va dir que no calia que estigués reconegut per la Constitució perquè, per principi democràtic, no se'ls hi podia negar. Els van dir que no tenien dret a constituir-se en un estat lliure associat al Canadà perquè el govern del Quebec no podia canviar per ell tot sol la constitució del Canadà, però que, si una majoria clara, davant d'una pregunta clara de secessió, decidia separar-se no se'ls hi podia negar. Tot això em sembla molt rellevant per als catalans: no pots transformar Espanya sense comptar amb l'opinió dels espanyols, però sí que pots decidir separar-te'n.»

«SI ALS BASCOS ELS HA ANAT MÉS BÉ ÉS PERQUÈ NO HAN VOLGUT MAI CANVIAR ESPANYA, HAN TINGUT SEMPRE CLAR QUE EL QUE HAVIEN DE FER ERA DEFENSAR ELS SEUS INTERESSOS»